

เอกสารวิเคราะห์สถานการณ์ยุทธศาสตร์และความมั่นคง

ฉบับที่ 10/59 (16 - 31 มี.ค.59)

เหตุการณ์ในเชิงภูมิรัฐศาสตร์สำคัญที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของเอเชียในปี พ.ศ.2559 (2016)

ปี พ.ศ.2558 (2015) ที่ผ่านมา ดุลอำนาจทางภูมิรัฐศาสตร์ของโลกมุ่งสู่ภูมิภาคเอเชีย การเปลี่ยนแปลงต่างๆ เกิดขึ้นมากมายอย่างรวดเร็ว และถูกจับตามองจากทั่วโลก ในปี พ.ศ.2559 (2016) จึงเป็นปีที่สถานการณ์เกี่ยวกับความมั่นคงต่างๆ ในเอเชียมีความสำคัญอย่างยิ่ง นิตยสาร Diplomat ซึ่งเป็นนิตยสารด้านความมั่นคงชั้นนำในภูมิภาคได้สรุปเหตุการณ์ที่น่าสนใจในปี 2016 ไว้ 7 เหตุการณ์ ประกอบด้วย 1) การเลือกตั้งในไต้หวัน 2) การจัดตั้งธนาคาร AIIB ของจีน 3) การเลือกเลขาธิการพรรคคนใหม่ของเวียดนาม 4) กรณีพิพาท Comfort Women 5) การเจรจาสันติภาพระหว่างอินเดียและปากีสถาน 6) การเจรจาสันติภาพระหว่างอัฟกานิสถานและกลุ่มตาลีบัน และ 7) การเกิดขึ้นของประชาคมอาเซียน (ASEAN Community)

ปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงสถานการณ์ต่างๆ ของโลกเป็นไปอย่างรวดเร็วมีความเชื่อมโยงสลับซับซ้อน และส่งผลกระทบต่อกันอย่างต่อเนื่อง ทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงอื่นๆ โดยไร้ข้อจำกัดด้านพรมแดน จากสภาพแวดล้อมด้านความมั่นคงที่ไม่แน่นอน การรวมตัวของประเทศต่างๆ เป็นกลุ่มพันธมิตรที่มีผลประโยชน์ร่วมกัน ส่งผลกระทบต่อสภาพเศรษฐกิจและความมั่นคงของโลกและภูมิภาคในวงกว้างทุกประเทศจึงเฝ้าจับตามองแนวโน้มสถานการณ์สำคัญในปี 2016 เพื่อเตรียมรับมือกับเหตุการณ์ต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นอย่างทันท่วงที

เหตุการณ์ในเชิงภูมิรัฐศาสตร์สำคัญที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของเอเชียในปี 2016

นิตยสาร The Diplomat นิตยสารด้านความมั่นคงชั้นนำในภูมิภาคของออสเตรเลีย ได้นำเสนอบทวิเคราะห์ต่อสถานการณ์ทางการเมือง สังคม และวัฒนธรรมในเอเชีย-แปซิฟิก โดยคาดการณ์เกี่ยวกับเหตุการณ์ และสถานการณ์ด้านความมั่นคงที่น่าสนใจและส่งผลกระทบต่อภูมิภาคไว้ดังนี้

1. การเลือกตั้งในไต้หวัน : นางไช่ อิง เหวิน สร้างประวัติศาสตร์คว้าชัยชนะในการเลือกตั้งและก้าวขึ้นเป็นประธานาธิบดีหญิงคนแรก

ของไต้หวัน เมื่อ 16 ม.ค.59 ทั้งนี้ นางไช่ อิง เหวิน อายุ 59 ปี ดำรงตำแหน่งประธานพรรคฝ่ายค้านประชาธิปไตยก้าวหน้า (DPP) มาตั้งแต่ปี 51 และมีจุดยืนในเรื่องการไม่ยอมรับนโยบาย ‘จีนเดียว’ ของจีน ซึ่งต่างจาก นายหม่า อิง จี๊ จากพรรคก๊กมินตั๋ง (KMT) อดีตประธานาธิบดี ซึ่งมีความสัมพันธ์อันดีกับจีนและเพิ่งจะหมดวาระลง จึงน่าจะแน่ใจว่า “ผลจากการเลือกตั้งประธานาธิบดีคนใหม่ของไต้หวันจะทำให้นโยบายของไต้หวันที่มีต่อจีน และสถานการณ์ในช่องแคบไต้หวันเปลี่ยนไปอย่างไร?”

2. การจัดตั้งธนาคารเพื่อการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานแห่งเอเชีย (Asian Infrastructure Investment Bank: AIIB) ของจีน : จีนสามารถระดมสมาชิกเป็นร่วมก่อตั้ง AIIB ได้ถึง 57 ประเทศในเวลาเพียง 7 เดือน (มี.ย. - ธ.ค.58) โดยมีสมาชิกทั้งในยุโรปและเอเชีย (เว้นสหรัฐฯ และญี่ปุ่น) แสดงให้เห็นว่าประเทศต่างๆ ไม่ต้องการผูกมัดกับสถาบันการเงินอย่าง World Bank และ IMF ที่ถูกครอบงำโดย สหรัฐฯ และชาติตะวันตก ขณะที่ในภูมิภาคก็มี Asian Development Bank (ADB) ซึ่งญี่ปุ่นเป็นแกนนำอยู่ จึงเป็นเรื่องที่น่าจับตามองว่า แม้ AIIB ที่นำโดยจีนจะมีทั้งเงินทุนและประสบการณ์ในหลายประเทศ แต่จีนต้องเรียนรู้อีกมากในการบริหารสถาบันการเงินระดับโลก และต้องรักษาสมดุลผลประโยชน์ในความสัมพันธ์กับประเทศสมาชิก AIIB ทั้ง 57ประเทศด้วย

เหตุการณ์ในเชิงภูมิรัฐศาสตร์ที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของเอเชียในปี 2016 ที่น่าจับตามอง

การเจรจาสันติภาพระหว่างอินเดียและปากีสถาน

การจัดตั้งธนาคาร AIIB ของจีน

การเลือกตั้งในไต้หวัน

กรณีพิพาท Comfort Women

การเลือกเลขาธิการพรรคคนใหม่ของเวียดนาม

การเจรจาสันติภาพระหว่างอัฟกานิสถานและกลุ่มตาลีบัน

3. การเลือกเลขาธิการพรรคคนใหม่ของเวียดนาม: การประชุมสมัชชาใหญ่พรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามครั้งที่ 12 ซึ่งจัดขึ้น ณ กรุงฮานอย เมื่อ 28 ม.ค.59 ได้มีมติเลือก นาย เหงียน ฟู เจาะ (Nguyễn Phú Trọng) เลขาธิการใหญ่พรรคคอมมิวนิสต์คนปัจจุบัน ซึ่งมีความสัมพันธ์อันดีกับจีนให้ดำรงตำแหน่งต่ออีกหนึ่งสมัย โดยก่อนหน้านี้มีการคาดการณ์ว่า นายเหงียน ตัน ซุง (Nguyễn Tấn Dũng) นายกรัฐมนตรีเวียดนามคนปัจจุบัน ซึ่งมีความใกล้ชิดและได้รับการสนับสนุนจากสหรัฐฯ จะลงชิงตำแหน่งเลขาธิการพรรคด้วย แต่สุดท้ายก็ได้ถอนตัวไปก่อน ผลจากการลงมติ ทำให้เกิดความไม่แน่ใจเกี่ยวกับนโยบายเศรษฐกิจและการต่างประเทศของเวียดนามในปัจจุบันและอนาคต ท่ามกลางสถานการณ์ที่จีนและสหรัฐฯ ต่างกำลังแข่งขันกันขยายอิทธิพลในภูมิภาค

4. กรณีพิพาท Comfort Women : จากช่วงประวัติศาสตร์สงครามโลกครั้งที่ 2 ที่มีข้อกล่าวหาว่าทหารญี่ปุ่นบังคับให้หญิงชาวเกาหลีเป็นทาสรับใช้ทางเพศ โดยรัฐบาลญี่ปุ่นและรัฐบาลเกาหลีใต้ บรรลุข้อตกลงการแก้ไขข้อพิพาทเรื่อง หญิงบำเรอ (Comfort Women) เมื่อ 28 ธ.ค.58 โดยมีสหรัฐฯ ช่วยผลักดันการเจรจา ซึ่งส่วนหนึ่งของข้อตกลงคือ ญี่ปุ่นจะมอบเงิน 1 พันล้านเยน (8.3 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ) ให้แก่สมาคมช่วยเหลือที่จะจัดตั้งขึ้นในอนาคต โดยนายกรัฐมนตรีญี่ปุ่น “แสดงความรู้สึกขอโทษ” (express feelings of apology) ที่สำคัญคือจะเป็นการแก้ไขข้อตกลงฯ เป็นครั้งสุดท้าย โดยทั้งสองฝ่ายจะไม่หยิบยกประเด็นนี้ขึ้นมาพูดอีกในอนาคต ข้อตกลงนี้ยังเตือนให้จีนเห็นว่าสหรัฐฯ เป็นผู้มีบทบาทสำคัญในเอเชีย และภูมิภาคเอเชียถูกชี้นำโดยสหรัฐฯ

5. การเจรจาสันติภาพระหว่างอินเดียนและปากีสถาน: นายกรัฐมนตรีอินเดียนและปากีสถานสร้างความหวังต่อสันติภาพในคาบสมุทรอินเดียนอีกครั้ง โดยทั้งสองฝ่ายส่งสัญญาณถึงโอกาสในการเจรจาสันติภาพที่จะเกิดขึ้นในปี 2016 แม้การเจรจาระดับสูงของทั้งสองฝ่ายได้ถูกยกเลิกถึง 2 ครั้งในปีที่ผ่านมา เนื่องจากปากีสถานต้องการหารือปัญหาแคชเมียร์และชักชวนให้กลุ่มที่ต้องการแยกตัวเป็นอิสระเข้าร่วมด้วย นอกจากการเจรจา จะเห็นได้ว่าในคาบสมุทรอินเดียนยังคงกลายเป็นสังเวียนแห่งใหม่ ระหว่างจีนที่กำลังรุกคืบอิทธิพล โดยให้การสนับสนุนปากีสถาน กับอินเดียนที่ครองความเป็นใหญ่ในเอเชียใต้ ซึ่งมีความสัมพันธ์อันดีกับสหรัฐฯ

6. การเจรจาสันติภาพระหว่างอัฟกานิสถานและกลุ่มตาลีบัน: คณะผู้แทนของ 4 ประเทศ ซึ่งประกอบด้วย อัฟกานิสถาน ปากีสถาน จีน และสหรัฐฯ เข้าร่วมการประชุมสันติภาพ ณ กรุงคาบูล อัฟกานิสถาน โดยเป้าหมายหลักของการหารือในครั้งนี้อยู่ที่การกำหนดให้มีการพบปะเจรจาโดยตรง ระหว่างรัฐบาลอัฟกานิสถานกับกลุ่มตาลีบัน เพื่อหาทางยุติการสู้รบที่ยืดเยื้อยาวนาน แต่ไม่ประสบความสำเร็จ และล่าสุดกลุ่มตาลีบันได้ออกมาปฏิเสธการเจรจา

7. การเกิดประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) : การรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียน (AC) อันประกอบด้วย ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (APSC) และ ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASCC) ได้เกิดขึ้นอย่างเป็นทางการ เมื่อ 31 ธ.ค.58 โดยนำมาซึ่งการเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจ การค้า ความมั่นคง และสังคมวัฒนธรรมของ

ชาติสมาชิกอาเซียน จากการเกิดขึ้นของประชาคม ส่งผลให้สหรัฐฯ และจีน มีความสนใจในภูมิภาคนี้ เห็นได้จากความพยายามครั้งสำคัญของสหรัฐฯ ในการแผ่ขยายอิทธิพลเข้าไปยังภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ตามนโยบาย "ปักหมุดเอเชีย" (Pivot to Asia) และความพยายามดึงอาเซียนให้ออกห่างจากจีน

บททิ้งท้าย

สถานการณ์สำคัญทั้ง 7 ประเด็นข้างต้น แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของภูมิภาคเอเชีย ซึ่งมหาอำนาจทั้งสหรัฐฯ และจีน ให้ความสำคัญและพยายามขยายบทบาทของตนในภูมิภาคอย่างต่อเนื่อง ความเคลื่อนไหวของมหาอำนาจในภูมิภาค มีผลกระทบต่อการเมืองระหว่างประเทศในเอเชีย การตั้งธนาคาร AIB ของจีน ผลการเลือกตั้งในไต้หวัน การเลือกตั้งเลขาธิการพรรคคนใหม่ในเวียดนาม การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในภูมิภาค (เกาหลีใต้กับญี่ปุ่น อินเดียกับปากีสถาน และอัฟกานิสถานกับกลุ่มตาลีบัน) การเกิดขึ้นและการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ภายในประชาคมอาเซียน สถานการณ์เหล่านี้เป็นเสมือนเวทีที่ท้าทายให้มหาอำนาจประลองกำลังแย่งชิงความเป็นผู้นำในภูมิภาค และส่งผลกระทบต่อความมั่นคงในภูมิภาคโดยไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ ดังนั้นหากประเทศต่างๆ ในเอเชียมีความเข้าใจต่อยุทธศาสตร์ของมหาอำนาจ รู้เท่าทันสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในภูมิภาค ก็จะสามารถปรับตัวและแสวงประโยชน์ในด้านต่างๆ จากสถานการณ์ทั้งทางด้านการเมืองระหว่างประเทศ ความมั่นคง และเศรษฐกิจ แต่ในทางกลับกันหากขาดความเข้าใจและประเมินสถานการณ์ผิดพลาดอาจทำให้ประเทศนั้นตกอยู่ภายใต้การครอบงำ หรืออาจกลายเป็นตัวแทนของมหาอำนาจในความขัดแย้ง ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพและความมั่นคงของภูมิภาคได้ด้วยเช่นกัน

ประเด็นที่มีความสำคัญเฉพาะหน้าที่เกี่ยวข้องกับไทยมากที่สุด คือ การเกิดประชาคมอาเซียน จะเห็นได้จากการที่สองมหาอำนาจ ต้องการแย่งพื้นที่ในอาเซียน โดยสหรัฐฯ จัดการประชุมสุดยอดอาเซียน-สหรัฐฯ เมื่อ 15 ก.พ.59 ณ เมือง Rancho Mirage รัฐแคลิฟอร์เนีย ที่ผ่านมา และที่จะเกิดขึ้นต่อไปคือการประชุมสุดยอดอาเซียน-จีน ในเดือน ก.ย.59 ณ กรุงเวียงจันทน์ ในปัจจุบันสหรัฐฯ และจีน มองไทยเป็นหนึ่งในพันธมิตรสำคัญทางยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคงในภูมิภาค ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่ไทยจะต้องติดตาม ประเมินสถานการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างใกล้ชิดและถูกต้อง เข้าใจต่อยุทธศาสตร์ของมหาอำนาจในภูมิภาคจัดวางท่าที (Positioning) ของตนอย่างเหมาะสมและสร้างสรรค์ในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศอย่างสมดุล (Balance of power) ท่ามกลางสถานการณ์ที่อ่อนไหวและเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ขณะที่ชาติสมาชิกอาเซียนควรดำเนินนโยบายที่เป็นกลาง เพื่อรักษาผลประโยชน์และเสถียรภาพ ความมั่นคง ความเป็นเอกภาพของประชาคมเอาไว้ร่วมกันตามปณิธานที่ว่า “หนึ่งวิสัยทัศน์ หนึ่งเอกลักษณ์ หนึ่งประชาคม” (One Vision, One Identity, One Community)

อ้างอิง

- ประชาคมอาเซียน 2558 : อนาคตและการปรับกระบวนทัศน์ประเทศไทย ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ, 2554
- http://thediplomat.com/2015/12/7-events-of-geopolitical-consequence-to-anticipate-in-asia-in-early-2016/?utm_content=buffer9005d&utm_medium=social&utm_source=twitter.com&utm_campaign

เพื่อประโยชน์ในการพัฒนา SSC Focus กรุณาส่งข้อคิดเห็นของท่านมายัง คณะผู้จัดทำ (กศย. ศศย. สปท.) T/F : 02 275-5715

๑. ท่านสนใจประเด็นใดเพิ่มเติม / เห็นว่าควรศึกษาเพิ่มเติม

- การเมือง เศรษฐกิจ สังคม วิทยาศาสตร์ / เทคโนโลยี การทหาร พลังงาน / สิ่งแวดล้อม
- อื่นๆ

๒. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม